

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
 Unię Europejską w ramach
 Europejskiego Funduszu
 Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Wiedza o współczesnym języku polskim		8.0.12451	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Języka Polskiego			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Filologiczny	Etnofilologia kaszubska	forma	stacjonarne
		moduł	język kaszubski w praktyce kulturowej, nauczycielska
		specjalnościowy	
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr hab. Ewa Badyda, profesor uczelni; dr Katarzyna Borkowska; dr Beata Jędrzejczak; prof. dr hab. Bożena Matuszczyk-Podgórska; dr hab. Izabela Kępką, profesor uczelni; dr Joanna Ginter; dr hab. Hanna Makurat-Snuzik, profesor uczelni; dr Dagmara Maryn-Stachurska; dr hab. Róża Wosiak-Śliwa, profesor uczelni; dr hab. Lucyna Warda-Radys, profesor uczelni; dr hab. Beata Milewska, profesor uczelni; dr Justyna Pomierska; prof. dr hab. Jolanta Kowalewska-Dąbrowska			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		12	
Wykład, Ćw. audytoryjne		Semestr 1:	
Sposób realizacji zajęć		15 godzin - udział w wykładzie	
zajęcia on-line, zajęcia w sali dydaktycznej		30 godzin - udział w ćwiczeniach	
Liczba godzin		15 godzin - przygotowanie do zajęć	
Ćw. audytoryjne: 120 godz., Wykład: 60 godz.		15 godzin - przygotowanie do kolokwium	
		Razem: 75 godzin = 3 ECTS	
		Semestr 2:	
		15 godzin - udział w wykładzie	
		30 godzin - udział w ćwiczeniach	
		15 godzin - przygotowanie do zajęć	
		15 godzin - przygotowanie do kolokwium	
		Razem: 75 godzin = 3 ECTS	
		Semestr 3:	
		15 godzin - udział w wykładzie	
		30 godzin - udział w ćwiczeniach	
		15 godzin - przygotowanie do zajęć	
		15 godzin - przygotowanie do kolokwium	
		Razem: 75 godzin = 3 ECTS	
		Semestr 4:	
		15 godzin - udział w wykładzie	
		30 godzin - udział w ćwiczeniach	
		15 godzin - przygotowanie do zajęć	
		15 godzin - przygotowanie do kolokwium	
		Razem: 75 godzin = 3 ECTS	
Termin realizacji przedmiotu			
2022/2023 zimowy			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	

Metody dydaktyczne - Analiza problemów, wykonywanie ćwiczeń praktycznych - Rozwiązywanie zadań - Wykład konwersatoryjny - Wykład problemowy - Wykład z prezentacją multimedialną	Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne
	Sposób zaliczenia Zaliczenie na ocenę
	Formy zaliczenia pisemne kolokwium zaliczeniowe; wykonanie pracy zaliczeniowej (analiza językowa tekstu)
	Podstawowe kryteria oceny Student otrzymuje zaliczenie wykładu na podstawie obecności i odpowiedzi na pytania kontrolne (100%) . Student otrzymuje zaliczenie ćwiczeń na podstawie: <ul style="list-style-type: none"> • obecności na zajęciach i czynnego w nich udziału (20%), • systematycznego przygotowywania (w formie ustnej i pisemnej) zagadnień wskazanych przez prowadzącego, w tym lektury do samodzielnego studiowania (20%), • kolokwium zaliczeniowego (60%).

Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się

zakładany efekt uczenia się	kolokwium	czynny udział w zajęciach	przygotowywanie zagadnień wskazanych przez prowadzącego
	Wiedza		
K_W01	+	+	+
K_W05	+	+	+
	Umiejętności		
K_U02	+	+	+
	Kompetencje społeczne		
K_K05		+	+
K_K08		+	+

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi
A. Wymagania formalne

Brak wymagań formalnych.

B. Wymagania wstępne

Podstawowa wiedza o systemie polszczyzny na poziomie szkoły maturalnej.

Cele kształcenia

Wstęp do wiedzy o współczesnym języku polskim: zapoznanie studentów z zagadnieniami systemu gramatycznego współczesnego języka polskiego (fonetyka z fonologią, słowotwórstwo, fleksja, składnia).

Sem. 1. Fonetyka z fonologią: zapoznanie studentów ze zjawiskami fonetycznymi i fonologicznymi odmiany ogólnej współczesnego języka polskiego w wymiarze praktycznym. Kształcenie umiejętności analizy głoskowej ciągów fonicznych, ćwiczenie zapisu fonetycznego i fonologicznego wyrazów i wypowiedzi.

Sem. 2. Słowotwórstwo: opis systemu relacji formalno-semantycznych, w jakie wchodzi wyrazy względem innych wyrazów stanowiących ich podstawy słowotwórcze, poznanie modeli słowotwórczych stanowiących podstawę tworzenia jednostek słownikowych w aspekcie synchronicznym. Kształcenie praktycznej umiejętności analizy słowotwórczej derywatów.

Sem. 3. Fleksja: poszerzenie i ugruntowanie wiedzy na temat zasad działania języka polskiego. Dostarczenie narzędzi do analizy morfologicznej wypowiedzi językowych.

Sem. 4. Składnia: uświadomienie uczestnikom zajęć istnienia różnych koncepcji analizy składniowej (składnia tradycyjna, formalna i semantyczna). Kształcenie umiejętności analizy wypowiedzenia według wybranych przez Prowadzącego założeń.

Treści programowe
A. Problematyka wykładu:

Wstęp do wiedzy o współczesnym języku polskim: Diakryty, znaki i komunikaty a funkcje: dystynktywna (diakrytyczna), semantyczna i informacyjna. Fonem a litera. Morfem a leksem. Wypowiedzenie i tekst. Mowa i pismo. Podstawowe informacje o piśmie. Alfabet fonetyczny, transkrypcja fonetyczna. Podstawy artykulacji. Klasyfikacja artykulacyjna głosek, elementy klasyfikacji audytywnej i akustycznej. Zasady poprawnej wymowy polskiej, wybrane błędy fonetyczne. Samogłoski i spółgłoski w aspekcie artykulacyjnym, akustycznym, audytywnym i funkcjonalnym. Zmiany w stanie głoskowym wyrazu: upodobnienie, rozpodobnienie, redukcja, epenteza, metateza. Typy upodobnień w języku polskim. Cechy prozodyczne: akcent, intonacja, iloczas. Charakterystyka akcentu w języku polskim. Złożone jednostki fonetyczne: sylaba, wyraz fonetyczny, fraza intonacyjna. Fonem a

głoska. Fonemy i ich warianty; typy wariantów fonemów. Cechy dystynktywne w języku polskim. System fonologiczny współczesnej polszczyzny w porównaniu z systemem minimalnym. Podstawowe różnice pomiędzy wybranymi systemami fonologicznymi (np. Stiebera, Jassema, Laskowskiego) i źródła rozbieżności między nimi. Podstawy transkrypcji fonologicznej. Podzielność morfologiczna, fleksyjna i słowotwórcza wyrazów. Morfemy oraz ich klasyfikacja funkcjonalna i dystrybucyjna. Morfem a morf i allomorf. Morfem a morfonem. Typy alternacji. Analiza morfologiczna form wyrazowych. Parafraza słowotwórcza. Temat słowotwórczy i formant. Derywacja słowotwórcza i jej typy ze względu na formę formantu słowotwórczego. Funkcje formantu słowotwórczego i typy derywatów ze względu na funkcje formantu. Znaczenie kategoriale derywatów, kategorie i typy słowotwórcze. Rodziny (gniazda) słowotwórcze. Zrosty i złożenia właściwe (w tym jednostronnie motywowane i quasi-złożenia). Formalna i funkcjonalna charakterystyka kategorii morfologicznych: liczby, rodzaju, przypadka, trybu, osoby, finitywności, czasu, aspektu, stopnia. Podstawowe pojęcia paradygmatyki fleksyjnej: forma fleksyjna, temat fleksyjny, flektyw, paradygmat. Formy fleksyjne syntetyczne i analityczne. Typy paradygmatów we współczesnej polszczyźnie. Fleksyjna charakterystyka poszczególnych części mowy. Części mowy w aspekcie semantycznym, morfologicznym i syntaktycznym. Wybrane klasyfikacje części mowy. Nieodmienne części mowy. Opis formalny, funkcjonalny i semantyczny wypowiedzenia. Modalność wypowiedzenia, jej rodzaje i wykładniki. Typy wypowiedzeń: zdanie, równoważnik zdania, zawiadomienie i wykrzyknienie. Typy związków składniowych (linearne, strukturalne i semantyczne). Związki linearne a struktura tematyczno-rematyczna wypowiedzenia. Typy związków strukturalnych. Opis wypowiedzenia w składni tradycyjnej, funkcjonalnej i semantycznej. Struktura gramatyczna tekstu.

B. Problematyka ćwiczeń:

Fonetyka z fonologią: Budowa i funkcjonowanie narządów mowy. Pojęcie głoski. Alfabet fonetyczny. Analiza głoskowa wyra-zu. Zależności pomiędzy mową a pismem; różnice między mową a pismem (w zakresie dźwięczności, miękkości i zmiękczenia; funkcja litery i). Transkrypcja fonetyczna wyrazów i ciągów fonicznych. Charakterystyka artykulacyjna głosek polskich. Głoski i grupy głosek uwarunkowane pozycyjnie. Realizacja ortograficznego <ę>, <a> i wtórnej nosowości w połączeniach typu spółgłoska nosowa przed szczelinową. Zjawiska koartykulacji – upodobnienia i uproszczenia. Wymowa regionalna. Akcent w języku polskim (charakterystyka polskiego akcentu, odstępstwa od typowego akcentu, wyrazy ortotoniczne i klityki). Głoska a fonem. Fonemy i ich allofony. Cechy fonologiczne iiefonologiczne głosek. Transkrypcja fonologiczna wyrazów.

Słowotwórstwo: Pojęcie derywatu synchronicznego. Człony derywatu. Typy podstaw słowotwórczych. Typy formantów. Derywaty właściwe i derywaty asocjacyjne. Parafraza słowotwórcza. Znaczenie realne a słowotwórcze derywatu. Wartość kategoriale, typ słowotwórczy, kategoria słowotwórcza. Problem kierunku motywacji i wielomotywacyjności. Klasyfikacja derywatów ze względu na funkcje formantów: derywaty tautologiczne, derywaty transpozycyjne, derywaty mutacyjne, derywaty modyfikacyjne. Kategorie słowotwórcze rzeczownika. Rodziny (gniazda) słowotwórcze. Zrosty i złożenia właściwe. Skrótowce. Słowotwórstwo przmiotników, czasowników, przysłówków.

Fleksja: Formalna i funkcjonalna charakterystyka kategorii morfologicznych: liczby, rodzaju, przypadka, trybu, osoby, finitywności, czasu, aspektu, stopnia. Podstawowe pojęcia paradygmatyki fleksyjnej: forma fleksyjna, temat fleksyjny, flektyw, paradygmat. Formy fleksyjne syntetyczne i analityczne. Typy paradygmatów we współczesnej polszczyźnie. Fleksyjna charakterystyka poszczególnych części mowy. Części mowy w aspekcie semantycznym, morfologicznym i syntaktycznym. Wybrane klasyfikacje części mowy. Nieodmienne części mowy.

Składnia: Pojęcie składni w różnych perspektywach i płaszczyznach opisu. Podstawowe jednostki składniowe: wypowiedzenie, zdanie. Typy wypowiedzeń niezdanioowych: równoważnik zdania, zawiadomienie, wykrzyknienie. Organizacja wypowiedzenia jako jednostki o funkcji komunikatywnej: struktura semantyczno-logiczna, struktura syntaktyczna. Budowa semantyczna wypowiedzeń: struktura predykatowo-argumentowa, temporalizacja, modalność, referencja. Budowa formalna wypowiedzeń: pojęcie składnika, granice składników (ćwiczenia w segmentacji wypowiedzeń). Analiza składniowa zdania pojedynczego w ujęciu tradycyjnym (metodą członów zdania). Pojęcie konotacji. Rola konotacji czasowników w wyznaczaniu schematu zdania. Sygnalizowanie zależności składniowych – opis powiązań między składnikami w ujęciu tradycyjnym (związek zgody, rządu i przynależności) oraz współczesnym (akomodacja syntaktyczna). Zdanie złożone: parataksa i hipotaksa. Klasyfikacja zdań złożonych.

Wykaz literatury

Na początku semestru prowadzący ustala zestaw lektur wymaganych do zaliczenia przedmiotu

A. Literatura wymagana do ostatecznego zaliczenia zajęć (zdania egzaminu):

A.1. wykorzystywana podczas zajęć

Wstęp do wiedzy o współczesnym języku polskim

- R. Grzegorzczkowska, Wstęp do językoznawstwa, Warszawa 2007.
- M. Wiśniewski, Zarys fonetyki i fonologii współczesnego języka polskiego, Toruń 1998 i nast.
- H. Jadacka, Akcent, [w:] Nowy słownik poprawnej polszczyzny, pod red. A. Markowskiego, Warszawa 1999 i nast., s. 1613-1615.
- Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia, pod red. R. Grzegorzczkowskiej, R. Laskowskiego, H. Wróbla, Warszawa 1984, wyd. 2 zmien. Warszawa 1998, t. 1-2.
- M. Bańko, Wykłady z polskiej fleksji, Warszawa 2002.
- J. Tokarski, Fleksja polska, Warszawa 2001.
- R. Grzegorzczkowska, Wykłady z polskiej składni, Warszawa 1996.
- Z. Saloni, M. Świdziński, Składnia współczesnego języka polskiego, Warszawa 1985 i nast.

Fonetyka z fonologią:

- Badyda i S. Rzedzicka, Fonetyka języka polskiego w ćwiczeniach, Gdańsk 2008.
- M. Wiśniewski, Zarys fonetyki i fonologii współczesnego języka polskiego, Toruń 1998 i nast.

Słowotwórstwo:

- R. Grzegorzczkowska, Zarys słowotwórstwa polskiego. Słowotwórstwo opisowe, wyd. 3 popr, Warszawa 1979 i nast.

Fleksja:

- M. Bańko, Wykłady z polskiej fleksji, Warszawa 2002.

Składnia:

- R. Grzegorzczkowska, Wykłady z polskiej składni, Warszawa 1996.
- Z. Saloni, M. Świdziński, Składnia współczesnego języka polskiego, Warszawa 1985 i nast.

A.2. studiowana samodzielnie przez studentaWstęp do wiedzy o współczesnym języku polskim

- Encyklopedia języka polskiego, pod red. S. Urbańczyka i M., Kucaty, wyd. 3 popr., Wrocław 1999 i nast.
- Encyklopedia językoznawstwa ogólnego, pod red. K. Polańskiego, wyd. 2 popr. i uzupeł., Wrocław 1999 i nast.

Fonetyka z fonologią:

- Ostaszewska, J. Tambor, Fonetyka i fonologia współczesnego języka polskiego, Warszawa 2000 i nast.
- B. Dunaj, Zasady poprawnej wymowy polskiej, „Język Polski” LXXXVI, 2006, z. 3, s. 161–172.

Słotwórstwo:

- R. Grzegorzczkowska, J. Puzynina, Słotwórstwo, [w:] Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia, pod red. R. Grzegorzczkowej, R. Laskowskiego, H. Wróbla, wyd. 2 zmien. Warszawa 1998, t. 2, s. 361–583.
- B. Kreja, Wybrane problemy polskiego słotwórstwa, Gdańsk 1985.

Fleksja:

- Fleksja, [w:] Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia, pod red. R. Grzegorzczkowej, R. Laskowskiego, H. Wróbla, Warszawa 1984, wyd. 2 zmien. Warszawa 1998, rozdz. III.

Składnia:

- Z. Klemensiewicz, Zarys składni polskiej, wyd. 2 rozsz., Warszawa 1957.

B. Literatura uzupełniającaWstęp do wiedzy o współczesnym języku polskim

- Nagórko, Zarys gramatyki polskiej (ze słotwórstwem), wyd. 3 rozszerzone, Warszawa 1998 i nast.
- Współczesny język polski, pod red. J. Bartmińskiego, Lublin 2001.

Fonetyka z fonologią:

- J. Strutyński, Fonetyka. Fonologia, [w:] tegoż: Gramatyka polska, Kraków 1997, s. 28–116.

Słotwórstwo:

- R. Grzegorzczkowska, J. Puzynina, Słotwórstwo współczesnego języka polskiego, Warszawa 1979.
- H. Jadacka, System słotwórczy polszczyzny (1945-2000), Warszawa 2001.

Fleksja:

- J. Tokarski, Fleksja polska, Warszawa 2001.

Składnia:

- Gramatyka współczesnego języka polskiego, red. nauk. S. Urbańczyk, Składnia, pod red. Z. Topolińskiej, Warszawa 1984.
- Części mowy. Współczesna polszczyzna, t. 6, red. J. Bartmiński, M. Nowosad-Bakalarczyk, Lublin 2003.
- S. Jodłowski, Podstawy polskiej składni, Warszawa 1976 i nast.
- M. Grochowski, Projekt klasyfikacji syntaktycznej polskich leksemów nieodmiennych, „Polonica”, t. X, 1984, s. 73-97.

Kierunkowe efekty uczenia się	Wiedza
K_W01, K_W05 K_U02 K_K05, K_K08	K_W01, K_W05 Student: <ul style="list-style-type: none"> • ma uporządkowaną wiedzę z zakresu polskiej fonetyki i fonologii, morfologii (słotwórstwa, fleksji) oraz składni, zorientowaną na wykorzystanie w nauce języka kaszubskiego (K_W01); • ma wiedzę z zakresu komunikacji językowej i kultury języka polskiego (poprawność fonetyczna, fleksyjna, słotwórcza, składniowa) (K_W05).
	Umiejętności
	K_U02 Student: <ul style="list-style-type: none"> • posiada elementarne umiejętności badawcze, aby wyszukiwać, analizować, oceniać i selekcjonować informacje z zakresu fonetyki, fonologii, słotwórstwa, fleksji i składni we współczesnym języku polskim, z wykorzystaniem źródeł mówionych i pisanych (K_U02).
	Kompetencje społeczne (postawy)
	K_K05, K_K08 Student: <ul style="list-style-type: none"> • jest w stanie odpowiednio określić priorytety służące realizacji zaplanowanego zadania, np. przygotowania zagadnienia wskazanego przez prowadzącego (K_K05); • rozumie potrzebę dbania o poprawność gramatyczną i ma świadomość kompleksowej natury języka (K_K08).
Kontakt	

ewa.badyda@ug.edu.pl